



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 220/2022-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED], a [REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. René Hudzovič, s. r. o., Štefánikova trieda 49, Nitra, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní sp. zn. 19C/68/2009 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Nitra v konaní sp. zn. 19C/68/2009 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Nitra v konaní sp. zn. 19C/68/2009 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Nitra **je povinný** zaplatiť každému sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie po **3 000 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Nitra **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **353,52 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. decembra 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 19C/68/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovatelia navrhujú prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Zároveň požadujú finančné zadostučinenie vo výške 15 000 eur pre každého z nich a náhradu trov konania.

II.

Skutkový stav veci

2. Napadnuté konanie prebieha na okresnom súde od 17. apríla 2009 na základe žaloby žalobcov o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, resp. určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva. Počas konania bolo uskutočnených množstvo pojednávaní, vykonané znalecké dokazovanie. V priebehu konania došlo okrem iného k úmrtiu žalobkyne 1 [REDAKOVANÉ] a žalobkyne 8 [REDAKOVANÉ] (sťažovatelia sú synmi žalobkyne 8 [REDAKOVANÉ], pozn.), o čom žalobcovia informovali okresný súd podaním z 3. mája 2017 spolu s uvedením osôb, ktoré sú právnymi nástupcami po zomrelých žalobkyniach. Okresný súd uznesením z 30. júna 2017 (č. 1. 682) vydaným vyšším súdnym úradníkom zastavil konanie voči žalobkyňi 1 [REDAKOVANÉ] a rozhodol o pokračovaní v konaní s právnym nástupcom žalobkyne 8, a to [REDAKOVANÉ] (syn žalobkyne 8, pozn.). Žalobcovia nesúhlasili s týmto rozhodnutím okresného súdu vo vzťahu k žalobkyňi 1 [REDAKOVANÉ], dôvodiac, že žalobkyňa má právnych nástupcov, preto proti nemu podali sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd uznesením z 11. októbra 2018 (č. 1. 707) vydaným sudcom tak, že konanie vo vzťahu k žalobkyňi 1 zastavil. Proti uzneseniu z 11. októbra 2018 podali žalobcovia odvolanie, v dôsledku čoho Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) predmetné uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Napokon okresný súd uznesením z 15. októbra 2019 rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičmi žalobkyne 1 [REDAKOVANÉ]. Okresnému súdu bolo 1. júna 2020 doručené podanie žalobcov, ktorým žiadali, aby okresný súd pokračoval v konaní s právnymi nástupcami žalobkyne 8 [REDAKOVANÉ], a to s [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (teda sťažovateľmi). Okresný súd uznesením z 27. októbra 2021 (č. 1. 818) rozhodol o pokračovaní v konaní s právnymi nástupcami žalobkyne 8 [REDAKOVANÉ], a to so sťažovateľmi. Okresný súd rozsudkom zo 16. decembra 2021 rozhodol vo veci samej. Proti rozsudku okresného súdu podal žalovaný odvolanie, v dôsledku čoho sa spis od 6. apríla 2022 nachádza na Krajskom súde v Nitre.

III.

Argumentácia sťažovateľov

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je tvrdenie, že k porušeniu označených práv došlo nečinnosťou, resp. neefektívnou činnosťou okresného súdu. Vydaním vecne nesprávnych rozhodnutí okresný súd prispel k predĺženiu napadnutého konania. Napadnuté konanie na okresnom súde trvá viac ako 12 a pol roka a počas celej doby jeho trvania nedošlo k právoplatnému skončeniu veci, dokonca nedošlo ani len k vyhláseniu neprávoplatného rozhodnutia v merite veci. Nič v konaní nesignalizuje skutkovú alebo právnu zložitnosť veci. Sťažovatelia vrátane ich právnej predchodkyne ([REDAKOVANÉ]) boli v konaní aktívni. Na výzvy okresného súdu reagovali pružne, bez prietáhov. Podaním z 3. mája 2017 sťažovatelia navrhli, aby okresný súd pokračoval v konaní s právnymi nástupcami – dedičmi [REDAKOVANÉ], a to [REDAKOVANÉ] a sťažovateľmi,

okresný súd však uznesením z 30. júna 2017 rozhodol tak, že v napadnutom konaní pokračuje len s dedičom [REDAKOVANÉ]. Ostatných dedičov – sťažovateľov opomenul. Napriek tomu, že na uvedenú skutočnosť sťažovatelia opäť upozornili podaním z 1. júna 2020, pochybenie okresného súdu bolo odstránené až uznesením z 27. októbra 2021. V postupe okresného súdu sa vyskytlo niekoľko období nečinnosti, dlhšou nečinnosťou sa vyznačuje obdobie po odročení pojednávania konaného 18. januára 2016. Sťažovatelia sa nemôžu domôcť ochrany svojho vlastníckeho práva, nemôžu sa už viac ako 12 a pol roka domôcť vydania deklaratórneho rozhodnutia o tom, že sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností. V dôsledku uvedenej skutočnosti sťažovatelia nemôžu s nehnuteľnosťami žiadnym spôsobom disponovať, nemôžu ich užívať.

IV.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

IV.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd uviedol, že počas celého priebehu konania sa vo veci vykonávali úkony v primeraných intervaloch. Pokiaľ ide o uznesenie z 11. októbra 2018 (č. l. 707), ktoré bolo zrušené krajským súdom z dôvodu, že okresný súd vyvodil nesprávny právny názor a jeho rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nedostatok odôvodnenia, okresný súd je názoru, že rozhodnutie súdu, napriek tomu, že bolo zrušené súdom vyššieho stupňa, nemožno samo osebe vnímať ako postup spôsobujúci priet'ah v konaní, ale je potrebné prihliadnuť na konkrétne okolnosti a obsah daného rozhodnutia. Pokiaľ ide o dané uznesenie, odôvodnenie obsahovalo právne úvahy vedúce k záverom obsiahnutým vo výroku uznesenia a odkaz na judikatúru. Pri akceptovaní optiky sťažovateľov by vzniklo riziko posudzovania každého rozhodnutia súdu, ktoré bolo neskôr zrušené/zmenené rozhodnutím súdu vyššieho stupňa ako priet'ah v konaní, čo by mohlo byť chápané ako nepripustné zasahovanie do nezávislosti súdu.

5. K dĺžke napadnutého konania prispeli aj sťažovatelia, či už odročovaním pojednávaní, návrhmi na doplnenie dokazovania, v čase možného rozhodnutia návrhom na zmenu petitu. Sťažovatelia požadujú náhradu za morálnu ujmu utrpенú v dôsledku dĺžky konania, nijako ju však nešpecifikujú.

6. Po pôvodnej žalobkyni v 8. rade bol pribratý právny nástupca, toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, žalobcovia, ich prípadní právni nástupcovia ani ich právny zástupca rozhodnutie nenapadli. Zákonný sudca sa s návrhom vysporiadal tak, že po pôvodnej žalobkyni v 8. rade dedil len jeden z troch právnych nástupcov, a práve tohto pribral do konania, pričom svoj postup zákonne a judikatúrou odôvodnil. K zásadnému dotknutiu práv sťažovateľov by nedošlo ani v prípade, ak by neboli pribratí do konania. V zmysle právneho názoru odvolacieho súdu v rámci novoobjaveného majetku by boli účastníkmi dedičského konania ohľadne predmetu žaloby.

7. Nemožno súhlasiť s názorom sťažovateľov, že v konkrétnom prípade nejde o zložitú vec. Hoci ide v spore o určenie vlastníckeho práva, ktorý patrí (ako uvádzajú sťažovatelia) medzi bežnú agendu súdov, spor sa týka duplicitného vlastníctva nehnuteľností, pričom dokazovanie v danej veci a aplikovateľné právne predpisy siahajú do obdobia 50. rokov minulého storočia. Samotný spis má takmer 800 listov.

8. Sťažovatelia boli účastníkmi konania od 27. októbra 2021, teda pre nich konanie netrvalo 12 rokov, ale dva mesiace, prípadne od 1. júna 2020 (návrh na pokračovanie s dedičmi), rok aj šesť mesiacov. Ústavnú sťažnosť podali po rozhodnutí okresného súdu vo veci samej. Právo na finančné

zadost'učinenie neprechádza z právnych predchodcov. Ak by bol súd iného názoru, musel by sa vysporiadať s otázkou, či každý dedič má rovnaký nárok ako jeho právny predchodca aj v prípade viacerých dedičov po jednom predchodcovi. Spis je už predložený na krajský súd.

9. Okresný súd považuje za nehospodárne, aby každý žalobca v napadnutom konaní sám podával ústavnú sťažnosť, pričom sa necháva zastúpiť rovnakým právnym zástupcom, čo zbytočne navyšuje trovy konania.

10. K veci sa vyjadril aj zákonný sudca, ktorý uviedol: „... právny zástupca žalobcov (a súčasne aj sťažovateľov) dňa 03.05.2017 oznámil úmrtie pôvodnej žalobkyne v 1. rade, p. [REDAKOVANÉ] a pôvodnej žalobkyne v 8. rade, p. [REDAKOVANÉ]. Na základe tohto oznámenia vyšší súdny úradník vydal dňa 30.06.2017 uznesenie č. k. 19C/68/2009 - 682, ktorým konanie voči p. [REDAKOVANÉ] zastavil (výrok II.) a vo vzťahu k p. [REDAKOVANÉ] rozhodol, že pokračuje v konaní s p. [REDAKOVANÉ] (výrok I.). Z odôvodnenia rozhodnutia pritom vyplýva, že tak rozhodol z dôvodu, že z dedičského uznesenia č. k. 19D/1/2016 — 35 zo dňa 12.09.2016 vyplýva, že jediným dedičom sa stal p. [REDAKOVANÉ] (v dôsledku ustúpenia ostatných dedičov - sťažovateľov). Proti tomuto uzneseniu právny zástupca žalobcov podal sťažnosť (označenú ako odvolanie), avšak iba vo vzťahu k výroku II. (zastavenie konania) a nie vo vzťahu k výroku I., t.j. žalobcovia, resp. sťažovatelia (prípadne ich právny zástupca) takýto postup súdu nenamietali. Keďže po pridelení tejto veci som sa začal zaoberať sťažnosťou zo dňa 04.07.2017 (označenou ako odvolanie) a zistil som, že vyšší súdny úradník nemohol rozhodnúť o zastavení konania pre rozpor s ust. § 5 ods. 2 zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení ku dňu vydania uznesenia, podľa ktorého vyšší súdny úradník nemohol vydať rozhodnutia, proti ktorému zákon pripúšťa odvolanie, a preto som uznesením č. k. 19C/68/2009 - 707 zo dňa 11.10.2018 uznesenie vyššieho súdneho úradníka vo výroku I. o zastavení konania zrušil a vo výroku II. som opätovne vo vzťahu k pôvodnej žalobkyňi ([REDAKOVANÉ]) rozhodol o zastavení konania. Aj v tomto prípade právny zástupca žalobcov podal odvolanie len vo vzťahu k výroku o zastavení konania a vo vzťahu k pokračovaniu v konaní s p. [REDAKOVANÉ] po pôvodnej žalobkyňi v 8. rade postup súdu nenamietal.

11. Pokiaľ sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že súd s nimi opomenul konať napriek tomu, že ich právny zástupca na túto skutočnosť súd upozornil podaním zo dňa 01.06.2020 označeným ako „Návrh na pokračovanie s dedičmi žalobkyne [REDAKOVANÉ] v tomto prípade uvádzam, že tomuto návrhu som nevyhovел výlučne z dôvodu, že o tomto návrhu už bolo rozhodnuté uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 19C/68/2009 - 682 zo dňa 30.06.2017, a to výrokom I., ktorý nadobudol právoplatnosť 02.08.2017, a preto som nevidel dôvod sa ním opätovne zaoberať. Preto nesúhlasím s konštatovaním, že išlo o pochybenie, ktoré malo byť odstránené až následne zákonnou sudkyňou, ktorá po pridelení spisu rozhodla o pribratí sťažovateľov, ale v danom prípade ide zrejme iba o odlišný právny názor na procesný postup v konaní. Keďže som v tom čase bol právneho názoru, že o účasti sťažovateľov už bolo rozhodnuté, nevidel som to ani ako prekážku rozhodnutia vo veci ako to naznačili sťažovatelia.

12. Vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľov, že ich návrh na zmenu žaloby, doručený súdu dňa 21.09.2020, t. j. 4 dni pred vytýčeným pojednávaním na deň 25.09.2020 nemal vplyv na dĺžku konania a zároveň tvrdeniu, že súd mohol rozhodnúť na tomto pojednávaní uvádzam, že v zmysle § 142 ods. 1 CSP nie je povinnosťou, ale možnosťou súdu rozhodnúť o zmene žaloby na pojednávaní, ktoré nasleduje po doručení návrhu. Vzhľadom na obsah návrhu a zložitost' veci

som v tom čase považoval za vhodné doručiť tento návrh žalovaným s možnosťou, aby sa k tomuto návrhu vyjadrili pred rozhodnutím o pripustení zmeny, a preto som názoru, že tento postup nebol nesprávny.“

IV.2. Replika sťažovateľov:

13. Sťažovatelia vo svojej replike nesúhlasia s názorom okresného súdu, podľa ktorého počas celého priebehu konania sa vo veci vykonávali úkony v primeraných intervaloch. Uvedený názor vyvracia už samotná skutočnosť, že po pojednávaní konanom 18. januára 2016 sa ďalšie pojednávanie v predmetnej veci uskutočnilo až 16. decembra 2021, o opravnom prostriedku proti uzneseniu z 30. júna 2017 okresný súd rozhodol 11. októbra 2018, o návrhu žalobcov na zmenu žaloby z 21. septembra 2020 rozhodol 28. januára 2021. Značnú časť úkonov, ktoré okresný súd vo veci vykonával, boli neefektívne (napr. výzva z 29. mája 2020, okresný súd až 27. októbra 2021 vydal uznesenie o pokračovaní v konaní so všetkými dedičmi po žalobkyni [REDAKOVANÉ], hoci právny zástupca žalobcov úmrtie žalobkyne s uvedením jej právnych nástupcov oznámil 3. mája 2017, neefektívnym bolo aj rozhodnutie 11. októbra 2018, ktoré bolo zrušené Krajským súdom v Nitre). „Skutočnosť, že žaloba o určenie vlastníckeho práva je podaná v dôsledku duplicitného vlastníctva nehnuteľnosti, nerobí vec zložitejšou, taktiež ani početnosť listov súdneho spisu nie je kritériom na určenie obtiažnosti alebo zložitosti veci.“ K návrhu na zmenu petitu došlo len v dôsledku zmeny okruhu strán sporu na strane žalobcov z dôvodu úmrtia pôvodného žalobcu. Žalobcovia odvíjajú svoje vlastníctvo od perfektných právnych úkonov a nie, ako to vo väčšine prípadov určenia vlastníckeho práva býva, od neperfektných zmlúv. Pokiaľ boli pojednávania odročené z dôvodu prekážky na strane sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu, vždy išlo o dôležitú prekážku. Právny názor okresného súdu, podľa ktorého právo na finančné zadosťučinenie neprechádza z právnych predchodcov, je nesprávny. Nie je pravdivé tvrdenie okresného súdu, že sťažovatelia podali sťažnosť až po rozhodnutí okresného súdu vo veci samej, sťažnosť bola totiž podaná 2. decembra 2021 a okresný súd vyhlásil rozsudok 16. decembra 2021. Vo vzťahu k poukazu okresného súdu na nehospodárnosť podávania samostatných sťažností jednotlivými žalobcami sťažovatelia argumentujú, že „Je právom každého občana, aby sa vzhľadom k svojim možnostiam, k svojmu momentálnemu stavu (zdravotnému, finančnému, pracovným alebo rodinným faktorom limitujúcim ho napr. časovo) a pod., rozhodol, či a v ktorom časovom období využije svoje právo uplatniť svoje nároky na súde vrátane jeho nárokov vzniknutých titulom prietahov v konaní“. Zároveň uviedli, že v čase podania ústavných sťažností ostatnými žalobcami sťažovatelia nevystupovali v napadnutom konaní ako strany sporu.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote je založená na ich tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou a nesústredenou (neefektívnou) činnosťou okresného súdu v konaní o určenie vlastníckeho práva.

15. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaného základného práva vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty,

v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

16. Ústavný súd taktiež sústavne opakuje, že základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov je výslovne zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

18. Ústavný súd, berúc do úvahy celkovú dĺžku napadnutého konania (12 rokov) a (v čase podania ústavnej sťažnosti – 2. decembra 2021) absenciu meritórneho rozhodnutia čo i len v prvej inštancii, konštatuje, že uvedené kritériá nepovažoval za významné podrobnejšie skúmať, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor, akým je napadnuté konanie, nesmie trvať v právnom štáte takúto dlhú dobu (I. ÚS 760/2016, IV. ÚS 21/2018) a platí, že oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 20. 5. 2010 vo veci Medvedskiyi proti Ukrajine). V súlade s opakovanou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prieťahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Dĺžka súdneho sporu v posudzovanom prípade celkom zjavne vykazuje neprimeranosť a z ústavnoprávneho hľadiska v žiadnom prípade nezodpovedá požiadavke dosiahnutia rozhodnutia v primeranej dobe.

19. Obdobne ako v nálezočoch ústavného súdu č. k. I. ÚS 124/2021 a č. k. III. ÚS 205/2021 (týkajúcich sa ústavných sťažností, ktorými boli ostatnými žalobcami namietané zbytočné prieťahy v napadnutom konaní, pozn.) v okolnostiach danej veci ústavný súd nepovažoval za potrebné bližšie rozpisovať ani jednotlivé uskutočnené pojednávania či iné úkony okresného súdu (v prevažnej časti procesného charakteru), avšak vzhľadom na obsah súdneho spisu,

ako i protichodné tvrdenia okresného súdu a sťažovateľov v ich replike nemohol ponechať bez povšimnutia niektoré podstatné okolnosti.

20. Prvou okolnosťou je nepopierateľne skutková náročnosť súdneho sporu, v ktorom okresný súd od podania žaloby 17. apríla 2009 do 18. januára 2016 uskutočnil 22 pojednávanií, viaceré úkony dožiadania (kataster nehnuteľností, obec, štátny archív), ako aj znalecké dokazovanie. Druhou je správanie žalobcov (teda okrem iného aj právnej predchodkyne sťažovateľov [REDAKOVANÉ]), resp. ich právneho zástupcu, keď okresný súd musel pristúpiť k odročeniu až siedmich pojednávanií (naposledy nariadeného na 10. júl 2017) z dôvodov na strane právneho zástupcu žalobcov. V neposlednom rade sa ako účelové javí aj doručenie návrhu na zmenu žalobného petitu zo strany žalobcov štyri dni pred termínom verejného vyhlásenia rozsudku určený na 25. september 2020 (stranám sporu bol oznámený 14. augusta 2020), keď je zrejmé, že okresný súd smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu vo veci sa musel vyrovnáť s návrhom žalobcov (zaslanie návrhu žalovanému a intervenientovi), čo si objektívne vyžiadalo určitý čas na rozhodnutie (uznesenie č. k. 19C/68/2009-791 z 28. januára 2021).

21. Okresnému súdu však treba predovšetkým vytknúť nečinnosť a neefektívnosť v jeho postupe najmä po nevyhlásení rozsudku, t. j. od 8. februára 2016, ako aj v konaní s právnymi nástupcami po smrti pôvodných žalobcov. O sťažnosti proti uzneseniu č. k. 19C/68/2009-682 z 30. júna 2017 rozhodol okresný súd uznesením č. k. 19C/68/2009-707 z 11. októbra 2018, pričom uznesenie z 11. októbra 2018 bolo zrušené odvolacím súdom z dôvodu, že okresný súd si možnosť pokračovania v konaní s dedičmi žalobkyne 1 [REDAKOVANÉ] nevyložil v súlade s procesnoprávnym predpisom, podľa ktorého bolo nutné v konaní po vydaní uznesenia podľa § 63 ods. 2 CSP s nimi pokračovať. Nečinnosťou okresného súdu je poznačené aj obdobie od vydania uznesenia okresného súdu č. k. 9C/68/2009-750 z 15. októbra 2019 do 10. júla 2020 (v rámci tohto obdobia okresný súd uskutočnil iba výzvu právnenému zástupcovi žalobcov, čo však nebolo efektívne, keďže požadované plné moci na zastupovanie právnych nástupcov žalobkyne 1 už boli obsahom spisu od roku 2017 na č. l. 665 a nasl.). Skutočnosť, že okresný súd už medzičasom (16. decembra 2021, teda krátko po podaní ústavnej sťažnosti sťažovateľov) rozhodol rozsudkom vo veci samej, vzhľadom na celkovú dĺžku trvania napadnutého konania nemohla závery ústavného súdu výraznejším spôsobom ovplyvniť.

22. Ústavný súd tak uzatvára, že postupom okresného súdu v dôsledku jeho nečinnosti a nesústredenej činnosti v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

23. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

24. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) bolo postupom okresného súdu porušené (bod 1 výroku nálezu), prikázal podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, ako aj § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov. Vec sa aktuálne (od 6. apríla 2022) nachádza v štádiu odvolacieho konania (z dôvodu podania odvolania žalovaného proti rozsudku okresného súdu

zo 16. decembra 2021) na Krajskom súde v Nitre, preto sa uvedený príkaz uplatní po rozhodnutí odvolacieho súdu a predložení spisu okresnému súdu na realizáciu ďalších procesných úkonov.

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

26. Sťažovatelia požadujú finančné zadosťučinenie pre každého z nich vo výške 15 000 eur, poukazujúc na celkovú dĺžku konania (12 rokov), v konaní ide o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, kde rozhodnutie o deklarovaní vlastníckeho práva sťažovateľovom malo v danom období pre sťažovateľov zásadný význam.

27. Ústavný súd pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení zohľadnil celkovú dĺžku konania, konkrétne okolnosti prípadu, konštatovanú nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu, berúc do úvahy tiež povahu veci, význam sporu pre sťažovateľov, ich správanie, ako aj rozsah porušenia ich práv, pričom vzhladol dôvod na odklon od skorších nálezov č. k. I. ÚS 124/2021 a č. k. III. ÚS 205/2021 vydaných v obdobných veciach (veci ostatných žalobcov vystupujúcich v napadnutom konaní okresného súdu). Tento dôvod spočíva v skutočnosti, že primárne bolo o pokračovaní v konaní s právnym nástupcom žalobkyne 8 [REDAKOVANÉ] rozhodnuté uznesením okresného súdu z 30. júna 2017 (č. l. 682), ktorým okresný súd okrem iného rozhodol, že v konaní pokračuje s právnym nástupcom po žalobkyni 8 [REDAKOVANÉ], a to s [REDAKOVANÉ]. Predmetné uznesenie vo vzťahu k právnemu nástupníctvu po [REDAKOVANÉ] žalobcami (v tom čase v konaní vystupujúcimi) ani sťažovateľmi napadnuté nebolo. Žalobcovia ani sťažovatelia sa rozhodnutia okresného súdu o pokračovaní v konaní so sťažovateľmi po vydaní uznesenia okresného súdu z 30. júna 2017 nedomáhali (na rozdiel od právneho nástupníctva po žalobkyni 1 [REDAKOVANÉ], keď rozhodnutia okresného súdu o zastavení konania voči žalobkyni 1 boli opakovane zo strany žalobcov napadnuté opravnými prostriedkami, v dôsledku čoho sa v období od júna 2017 do októbra 2019 okresný súd zaoberal právnym nástupníctvom po žalobkyni 1 [REDAKOVANÉ]), boli pasívni, a to až do 1. júna 2020, keď okresnému súdu prostredníctvom právneho zástupcu doručili podanie, ktorým žiadali, aby súd pokračoval v konaní so sťažovateľmi ako právnymi nástupcami žalobkyne 8 [REDAKOVANÉ]. Z obsahu spisu nevyplýva, že by sťažovatelia (či už sami alebo prostredníctvom ich právneho zástupcu) v období od vydania uznesenia z 30. júna 2017 do 1. júna 2020 vo vzťahu k okresnému súdu vyvíjali aktivitu smerujúcu k tomu, aby v konaní figurovali v pozícii žalobcov ako právni nástupcovia [REDAKOVANÉ], a to napriek tomu, že za právnych nástupcov žalobkyne 8 boli označení už v oznámení žalobcov o jej úmrtí adresovanom okresnému súdu v máji 2017. Napokon, sťažovatelia či žalobcovia neurgovali vydanie rozhodnutia o pokračovaní v konaní so sťažovateľmi ani v období od 1. júna 2020 do 27. októbra 2021, keď okresný súd rozhodol o pokračovaní v konaní so sťažovateľmi ako žalobcami. Za týchto okolností ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľom finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 eur pre každého z nich. Vo zvyšku požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel.

VI. Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 353,52 eur.

29. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch sťažovateľov v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch sťažovateľov v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súde) a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu). Právny zástupca sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % DPH (117,84 eur). Celková výška nároku na náhradu trov konania teda predstavuje 707,05 eur.

30. Ústavný súd sťažovateľom priznal náhradu trov konania v rozsahu $\frac{1}{2}$ z celkovej výšky nároku, ktorý by im inak patril, a to vzhľadom na skutočnosť, že právnym zástupcom sťažovateľov je právny zástupca, ktorý pred ústavným súdom zastupoval ostatných žalobcov ako sťažovateľov v konaniach o skorších ústavných sťažnostiach (č. k. I. ÚS 124/2021, č. k. III. ÚS 205/2021), a teda v čase prevzatia právneho zastupovania sťažovateľov pred ústavným súdom bol náležite oboznámený s priebehom napadnutého konania okresného súdu. Pre úplnosť ústavný súd uvádza, že sťažnosť sťažovateľov bola podaná s odstupom menej ako 1 roka od podania ústavných sťažností vedených na ústavnom súde pod sp. zn. I. ÚS 124/2021 a sp. zn. III. ÚS 205/2021.

31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2022

Peter Straka
predseda senátu